

15-iyun, 2026-yil

BANK TIZIMIDA INVESTITSIYA VA INNOVATSIYALARNING KORXONALAR RIVOJLANISHIDAGI O‘RNI

Gafurova Dilshoda Farxotovna

*Samarqand iqtisodiyot va servis
instituti “Moliya” kafedrasini
mustaqil izlanuvchisi*

Annotatsiya. Mazkur tezisda bank tizimining investitsiya jarayonlarini qo‘llab-quvvatlashdagi ahamiyati, innovatsion yondashuvlarning korxonalar iqtisodiy salohiyatini oshirishdagi roli hamda moliyaviy texnologiyalarning investitsiya faoliyatiga ta’siri tadqiq etilgan. Tadqiqotda bank resurslarini samarali yo‘naltirish, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va korxonalarning raqobatbardoshligini ta’minlash masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, investitsiya va innovatsiya jarayonlarining o‘zaro bog‘liqligi asosida korxonalar barqaror rivojlanishini ta’minlash bo‘yicha ilmiy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: bank tizimi, investitsiya, innovatsiya, korxona, moliyalashtirish, raqobatbardoshlik, raqamli texnologiyalar, investitsiya faoliyati, moliyaviy barqarorlik.

KIRISH

Bugungi global iqtisodiy muhitda korxonalarning barqaror rivojlanishi ko‘p jihatdan ularning moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojini qondirish imkoniyatlari va innovatsion faollik darajasiga bog‘liq. Bunday sharoitda bank tizimi iqtisodiyotda moliyaviy vositachi sifatida emas, balki investitsiya jarayonlarini rag‘batlantiruvchi, tadbirkorlik subyektlarini qo‘llab-quvvatlovchi va iqtisodiy o‘rishni ta’minlovchi strategik institut sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Korxonalarning ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirishi, yangi texnologiyalarni joriy etishi va bozor talablariga mos mahsulotlar ishlab chiqarishi uchun yetarli investitsiya resurslari zarur. Ushbu resurslarni shakllantirish va samarali taqsimlashda bank tizimining roli tobora ortib bormoqda.

Shu bilan birga, zamonaviy iqtisodiyotda innovatsiyalar korxonalarning uzoq muddatli raqobat ustunligini ta’minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqarish jarayoniga tatbiq etish mehnat unumdorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va mahsulot sifatini yaxshilash imkonini beradi.

Tadqiqot maqsadi va vazifalari

Tadqiqotning asosiy maqsadi bank tizimida investitsiya va innovatsiya mexanizmlarining korxonalar rivojlanishiga ta’sirini tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

bank tizimining investitsiya jarayonlaridagi o‘rnini ochib berish;

korxonalar rivojida investitsiya resurslaridan samarali foydalanish mexanizmlarini tahlil qilish;

15-iyun, 2026-yil

innovatsion faoliyatni moliyalashtirishda banklarning imkoniyatlarini baholash;
mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yo‘nalishlarini ishlab chiqish;
raqamli moliyaviy texnologiyalarning investitsiya samaradorligiga ta‘sirini asoslash.

Bank tizimi iqtisodiyotda pul mablag‘larining harakatini ta‘minlovchi va ularni samarali sohalarga yo‘naltiruvchi muhim mexanizm hisoblanadi. Tijorat banklari tomonidan ajratiladigan kreditlar, investitsion moliyalashtirish vositalari va boshqa bank xizmatlari korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini kengaytirish uchun zarur moliyaviy asos yaratadi.

Investitsiyalar korxonalarning moddiy-texnik bazasini yangilash, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish va yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini oshiradi. Biroq investitsiyalarning samaradorligi nafaqat moliyaviy mablag‘lar hajmiga, balki ularni qaysi yo‘nalishlarga sarflash va qanday boshqarishga ham bog‘liq.

Banklar tomonidan investitsiya loyihalarini baholash jarayonida loyihaning iqtisodiy samaradorligi, qaytarish muddati, risk darajasi va bozor istiqbollari hisobga olinadi. Shu sababli zamonaviy bank tizimida investitsiya qarorlarini qabul qilishda raqamli tahlil vositalari, sun‘iy intellekt va katta ma‘lumotlar texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Innovatsiyalar korxonalarning iqtisodiy o‘rishini ta‘minlovchi asosiy omillardan biri bo‘lib, ular ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va yangi mahsulotlarni yaratish imkonini beradi. Ammo innovatsion loyihalar ko‘p hollarda yuqori xarajat va risk bilan bog‘liq bo‘lganligi sababli ularni moliyaviy qo‘llab-quvvatlashda bank tizimi muhim o‘rin egallaydi.

Bugungi kunda raqamli bank xizmatlari, elektron to‘lov tizimlari, masofaviy kreditlash mexanizmlari va moliyaviy texnologiyalar korxonalarning bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bu esa investitsiya jarayonlarining tezkorligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bank tizimi va korxonalar o‘rtasidagi samarali hamkorlik innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. Bunda banklar nafaqat moliyalashtiruvchi tashkilot, balki korxonalarning strategik rivojlanish jarayonida hamkor sifatida ishtirok etishi lozim.

Ilmiy natijalar va takliflar

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy takliflar ishlab chiqildi:

Korxonalarning innovatsion loyihalarini moliyalashtirish uchun banklarda maxsus investitsiya dasturlarini kengaytirish.

Investitsiya qarorlarini qabul qilishda raqamli tahlil tizimlari va sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni rivojlantirish.

Tijorat banklari va korxonalar o‘rtasida uzoq muddatli strategik hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish.

Investitsiya risklarini baholashda zamonaviy scoring va prognozlash usullarini joriy etish.

15-iyun, 2026-yil

Innovatsion korxonalarni qo‘llab-quvvatlash uchun venchur moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, bank tizimi investitsiya jarayonlarini ta’minlovchi va korxonalar rivojlanishini rag‘batlantiruvchi muhim iqtisodiy institut hisoblanadi. Investitsiyalar korxonalarning ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirs, innovatsiyalar ularning raqobatbardoshligi va iqtisodiy samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy sharoitda bank tizimida innovatsion moliyaviy texnologiyalarni keng joriy etish, investitsiya resurslarini samarali boshqarish va korxonalar bilan o‘zaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiy o‘shishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Shu bois bank, investitsiya va innovatsiya o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni kuchaytirish milliy iqtisodiyotda barqaror o‘shishni ta’minlash va korxonalarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining «Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida»gi Qonuni. O‘RQ–580-son. – Toshkent, 2019.
2. O‘zbekiston Respublikasining «Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida»gi Qonuni. O‘RQ–598-son. – Toshkent, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «2020–2025 yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to‘g‘risida»gi Farmoni. – Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Raqamli O‘zbekiston – 2030» strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida»gi Farmoni. – Toshkent, 2020.
5. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. O‘zbekiston bank tizimi rivojlanishi bo‘yicha yillik hisobotlar. – Toshkent, 2020–2025.
6. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Investitsiya siyosati va moliyaviy bozorlar tahlili bo‘yicha hisobotlar. – Toshkent, 2023–2025.
7. O‘zbekiston Respublikasining «Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida»gi Qonuni. O‘RQ–598-son. – Toshkent, 2019.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «2020–2025 yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to‘g‘risida»gi Farmoni. PF–5992-son. – Toshkent, 2020.
9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Monetar siyosat sharhi. – Toshkent, 2023–2025.
10. Abdullayeva Sh.Z. Pul, kredit va banklar. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2017.
11. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. O‘zbekiston Respublikasi investitsiya siyosati tahlili. – Toshkent, 2023.
12. Toshkent moliya instituti. Moliya va bank ishi bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2020–2024.

15-iyun, 2026-yil

13. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. Raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish masalalari. Ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2022.
14. Markaziy bank. O‘zbekistonda moliyaviy barqarorlik hisoboti. – Toshkent, 2023.
15. Iqtisodiyot va moliya sohasidagi ilmiy tadqiqotlar markazi. Investitsiya muhiti va moliyaviy bozorlar tahlili. – Toshkent, 2024.

